

Соціологічні науки

АРХИПОВА АНТОНІНА ОЛЕКСАНДРІВНА

студентка 4-го курсу, спеціальності «соціологія»

Державний університет телекомунікацій

м. Київ, Україна

ГРОШІ ЯК РЕЛІГІЯ КАПІТАЛІЗМУ

Гроші – досягнення людської культури. Це основна ланка всієї системи ринково-економічних відносин. Дослідники економічного феномену грошей єдині в думці, що поява грошей нерозривно пов'язана з процесом товарообміну, вищим ступенем розвитку якого виступає грошова форма відносин. У роботі «Капітал» Карл Маркс конкретизує визначення грошей: «Товар, який функціонує в якості міри вартості, а тому також, безпосередньо або через своїх заступників, і в якості засобу обігу, виступають гроші»[1,с.140].

Однак, у зв'язку з процесом капіталізації суспільства, соціальним аспектам функціонування грошей в суспільстві і їх соціальним наслідкам поки що приділяється недостатня увага. Виникає необхідність вивчення грошей не тільки як економічного, а й соціального, культурного феномена. Без урахування «фактору грошей» неможливий повноцінний соціологічний аналіз сучасного суспільства.

Якщо розглядати гроші як системо-утворюючий елемент свідомості людей, можна прийти до висновку що в умовах сьогодення вони виконують дуже важливу культурну функцію. У розвинених суспільствах, де більшості забезпечений гідний рівень життя, гроші змінюють своє ціннісне значення, але оскільки конкуренція залишається основою способу життя – гроші зберігають пріоритет в якості мірила порівняння і самооцінки. Наприклад, коли людина отримує більше прибутку, вона

отримує більше можливості до самореалізації – це освіта, наслідок - реалізація культурних запитів.

Виходячи з теорії структурного функціоналізму, культура є вищою ланкою в пірамідальному суспільному устрої, релігія – одна із видів її прояву. Так капіталізм отримав усі ознаки релігії:

1. світогляд;
2. світовідчуття;
3. відповідна поведінка;
4. специфічні дії (культ);
5. віра в існування понад природнього, тобто віра, яка є підставою перших чотирьох ознак (в капіталізмі це в чудодійність багатства – гроші).

Капіталізм будучи математичною, свого роду мета - релігією , зовні не входить у протиріччя з релігіями, заснованими на словах. Але насправді вона веде боротьбу за повне витіснення і знищення будь-якої іншої віри і за повне підпорядкування собі свідомості людей.

Життя «економічної» людини складається з кількісних і якісних характеристик особливостей самореалізації особистості. Гроші визначають кількісні межі і одночасно якісну безмежність можливого в діях людей. Завдяки своїй загальній цінності вони виступають стимулом і мотивом багатьох видів діяльності. Гроші наповнюють матеріальною силою волю людини і створюють громадський механізм її реалізації, але вони байдужі до того, на що вона спрямована. При цьому гроші, в ролі засобу реалізації волі людини, не пасивні - вони творять (руйнують) саму людину як особистість, активно впливають на розстановку її ціннісних пріоритетів і цілей.

Для більш детального вивчення феномену західної економічної культури, як світової тенденції, варто звернути увагу на роботу Бенджаміна Франкліна «Необхідні поради тим, хто хотів би стати багатим». «Сенс економічної етики, за словами Франкліна, полягає перш за все в наживі,

дедалі більшій наживі при повній відмові від насолоди, тобто збільшення багатства, ця нажива настільки осмислюється як самоціль, що стає чимось трансцендентним, і навіть, просто ірраціональним по відношенню до «щастя» або «користі» окремої людини. Тепер вже бажання споживати слугує засобом для задоволення людських матеріальних потреб, а все існування людини спрямовується до споживання як життя»[2,с.37]. Це з точки зору безпосереднього сприйняття безглузда трансформація того, що ми назвали б «природнім» порядком речей, в такій же мірі є необхідним мотивом капіталізму, в якій вона чужа людям, що не охоплені її віянням. Разом з тим у цій трансформації відчутні нюанси, які висвітлюють тісний зв'язок з певними релігійними уявленнями. Таким ми бачимо капіталізм тоді, наскільки він відрізняється сьогодні?

Емпіричні дослідження показують, що кількість віруючих в країні і рівень життя населення взаємопов'язані. Дані опитувань проведених Американським інститутом громадської думки Gallup в 114 країнах світу в 2009 році, свідчать про те, що в таких країнах як Бангладеш, Малаві і Ємен рівень релігійності становить 98%[3].

У той же час, згідно зі статистикою Світового банку рівень ВВП на душу населення в цих країнах перебуває на низькому рівні.

Кардинально відрізняється ситуація в розвинених країнах - чим вище рівень життя, тим менше релігійність. Іншими словами, в бідних країнах люди більш релігійні, тому що релігія допомагає їм боротися з труднощами. Серед причин, які змушують людей в бідних країнах йти до Бога, а в багатих йти від нього, можна виділити те, що з підвищенням рівня життя, люди втрачають потребу в релігії, проте є цілий комплекс обставин, що впливають на ступінь релігійності країни, і рівень достатку при цьому не є визначаючим фактором.

Отже, як висновок можна сказати, що гроші - міра потреб, засіб зміни попиту, засіб накопичення скарбів, позиковий засіб, енергія розвитку

суспільства, фактор формування спрямованості і професійного вибору особистості, образу людини в очах інших людей, засіб самоствердження, задоволення потреб і досягнення цілей. Можливість раціонально використовувати властивості грошей людиною, для досягнення своїх цілей, заснована на розумінні механізму грошового функціонування в суспільстві, правил поведінки з грошима, усвідомлення грошей як інструментальної цінності. Для цього необхідно сформувати у людини монетарні установки, що відповідають типу грошових відносин в конкретному суспільстві, їх формування здійснюється в процесі економічної соціалізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. К. Маркс. Капітал. Критика політичної економіки/ Том перший//К. Маркс, Ф. Енгельс, Зібр.твор., вид. 2, т. 23, с. 140.
2. Вебер Макс/Протестантська етика і дух капіталізму/ ред. Основи,— К.,-1994, с.37.
3. American public opinion institute Gallup «The public level religion» 2009year.
4. Зиммель Г. Философия денег / Г. Зиммель // Теория общества. Фундаментальные проблемы / под.ред. А.Ф Филиппова. — М., 499.- С.309-383.